

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS
TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ ĮSTATYMO NR. X-1207 PAKEITIMO
ĮSTATYMAS

2024 m.

d. Nr.

Vilnius

1 straipsnis. Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymo
Nr. X-1207 nauja redakcija

Pakeisti Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymą Nr. X-1207 ir jį
išdėstyti taip:

„LIETUVOS RESPUBLIKOS
TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ
ĮSTATYMAS

2024 m.

d. Nr.

Vilnius

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymas užtikrina tautinio paveldo produktų valstybinę apsaugą, sudarant sąlygas sukauptą tradicinių amatų patirtį išsaugoti ir skleisti, suteikus jai reikšmingumą, šiuolaikinėje visuomenėje, apibrėžia tautinio paveldo produktų klasifikavimo, tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikavimo ir tradicinių amatininkų pripažinimo tradicinių amatų meistrų tvarką, nustato paramos teikimo tautinio paveldo produktų kūrėjams formas, reglamentuoja tradicinių amatų centrų steigimą ir veiklą, nustato atsakomybę už šio įstatymo pažeidimus.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Autentiškas tradicinis gaminy**s – išlikęs natūra arba dokumentuotas etninės kultūros tradicijoje gyvavęs tipiškas gaminy, kuriam būdingas tam tikras sukūrimo būdas ir (arba) kiti kokybiniai ypatumai.

2. **Gamtos gėrybių produktas** – tradiciniais būdais surinkti ir paruošti grybai, laukiniai augalai ar jų dalys.

3. **Senoji tradicinio gaminio gamybos technologija** – visuma gamybos būdų ir priemonių, įprastai naudotų tradicinio gaminio gamybai iki 1925 m. visoje Lietuvoje ar jos etnografiniame regione.

4. **Tautinio paveldo produktas** – tradicinis gaminys, tradicinės veislės augalas, gyvūnas ar jų produktas, gamtos gėrybių produktas, taip pat tradicinė paslauga, tradicinė mugė, pasižymintys istoriškai Lietuvoje ar jos etnografiniame regione susiklosčiusia forma, sudėtimi ar kitais kokybiniais ypatumais ir sertifikuoti pagal šio įstatymo nuostatas.

5. **Tautinio paveldo produkto ženklas** – vaizdinis žymuo, kuriuo žymimas tautinio paveldo produktas.

6. **Tautinio paveldo produktų kūrėjas** – tradicinis amatininkas arba Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo ar jo padalinys, kuriantys ar gaminantys sertifikuotus tradicinius gaminius, veisiantys ir auginantys sertifikuotų tradicinių veislių augalus ar gyvūnus, tradiciniais būdais ruošiantys gamtos gėrybių produktus ir (arba) teikiantys sertifikuotas tradicines paslaugas.

7. **Tautinis paveldas** – praeityje tautos sukurtas ir iki šių dienų išlikęs materialusis ir nematerialusis etninės kultūros paveldas.

8. **Tradicinė augalų ar gyvūnų auginimo technologija** – tradicinių veislių augalų ar gyvūnų auginimo būdas, taikytas iki 1925 m. visoje Lietuvoje ar jos etnografiniame regione.

9. **Tradicinė augalų ar gyvūnų veislė** – nacionalinė senoji augalų ar gyvūnų veislė.

10. **Tradicinė mugė** – istoriškai susiklosčiusias kultūros tradicijas turintis Lietuvos etnografiniame regione organizuojamas renginys, kurio pagrindinis tikslas – demonstruoti ir (arba) realizuoti sertifikuotus tradicinius gaminius, sertifikuotų tradicinių veislių augalus, gyvūnus ar jų produktus, gamtos gėrybių produktus ir teikti sertifikuotas tradicines paslaugas.

11. **Tradicinė paslauga** – etnine kultūra grindžiama paslauga, įskaitant folkloro (muzikinio, sakinio ir kitokio) kūrinių atlikimą, tradicinių renginių (kalendorinių ir šeimos švenčių) organizavimą.

12. **Tradicinės žaliavos** – medžiagos, įprastai naudotos tradicinių gaminių gamybai iki 1925 m. visoje Lietuvoje ar jos etnografiniame regione.

13. **Tradicinis amatas** – iš kartos į kartą perduodama patirtimi ir specialiais įgūdžiais grindžiama individuali ar kolektyvinė veikla, skirta tradiciniams gaminiams kurti ar gaminti, tradicinių veislių augalams ar gyvūnams veisti ir auginti, gamtos gėrybių produktams tradiciniais būdais ruošti, tradicinėms paslaugoms teikti.

14. **Tradicinis amatininkas** – fizinis asmuo, kuriantis ar gaminantis sertifikuotus tradicinius gaminius, veisiantis ir auginantis sertifikuotų tradicinių veislių augalus ar gyvūnus, tradiciniais būdais ruošiantis gamtos gėrybių produktus ir (arba) teikiantis sertifikuotas tradicines paslaugas.

15. **Tradicinis gaminys** – nemasinės gamybos etninio materialiojo paveldo gaminys, pagamintas iš tradicinių žaliavų rankomis arba naudojant senąsias ar jas atitinkančias naujas technologijas, išsaugant unikalias kokybines gaminių savybes ir sudėtį.

16. **Tradicinių amatų centras** – Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo ar jo padalinys, vienijantys tautinio paveldo produktų kūrėjus ir atliekantys kitas šio įstatymo 21 straipsnio 4 dalyje nustatytas pareigas.

17. **Tradicinių amatų meistras** – tradicinis amatininkas, gebantis perduoti tradicinių amatų įgūdžius kitiems asmenims ir kuris pagal šio įstatymo nuostatas yra pripažintas tradicinių amatų meistru.

18. Sąvokos „etninė kultūra“, „etninės kultūros gyvoji tradicija“ ir „etnografinis regionas“ suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatyme.

3 straipsnis. Tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos teisiniai pagrindai

Tautinio paveldo produktų valstybinė apsauga vykdoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo įstatymu, Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymu.

4 straipsnis. Tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos uždaviniai

Tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos uždaviniai yra:

- 1) užtikrinti tautinio paveldo produktų kūrimo, gamybos, realizavimo ir populiarinimo skatinimą, puoselėjant tradicinius amatus;
- 2) nustatyti tautinio paveldo produktų klasifikavimo sistemą;
- 3) užtikrinti tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikavimą, tradicinių amatininkų pripažinimą tradicinių amatų meistrų;
- 4) teikti valstybės paramą tautinio paveldo produktams kurti, gaminti, realizuoti ir populiarinti;
- 5) skatinti tautinio paveldo produktų kūrėjų bendradarbiavimą, dalyvavimą tradicinių amatų centrų veikloje.

II SKYRIUS

TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ VALSTYBINĘ APSAUGĄ UŽTIKRINANČIOS INSTITUCIJOS

5 straipsnis. Tautinio paveldo produktų valstybinę apsaugą užtikrinančios institucijos

Tautinio paveldo produktų valstybinę apsaugą užtikrina:

- 1) Lietuvos Respublikos Vyriausybė;
- 2) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija (toliau – Ministerija);
- 3) Žemės ūkio agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Agentūra);
- 4) savivaldybės.

6 straipsnis. Vyriausybės funkcijos tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos srityje

Vyriausybė tvirtina nacionalines plėtros programas, kuriose suplanuojamos tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos priemonės.

7 straipsnis. Ministerijos ir Agentūros funkcijos tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos srityje

1. Ministerija:

- 1) formuoja tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos politiką;
- 2) organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos politikos įgyvendinimą;
- 3) koordinuoja tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos priemonių įgyvendinimą;
- 4) bendradarbiauja tautinio paveldo valstybinės apsaugos srityje su etninės kultūros srityje veikiančiomis institucijomis ir organizacijomis bei savivaldybėmis.

2. Žemės ūkio ministras, būdamas atsakingas už žemės ir maisto ūkio ir kaimo plėtros valdymo sritį:

- 1) tvirtina valstybės paramos tautinio paveldo produktams kurti, gaminti, realizuoti ir populiarinti teikimo taisykles;
- 2) tvirtina tradicinių amatų klasifikaciją, kuri skirta tautinio paveldo produktų klasifikavimui pagal tradicinius amatus;

3) tvirtina atitiktis Lietuvos etninei kultūrai vertinimo rodiklių sąvadą, kuriame nurodomi kiekvieno tradicinio amato vertinami rodikliai (savybės);

4) tvirtina tautinio paveldo produktų, būdingų Lietuvos etnografiniam regionui ar konkrečiai vietai, specifikaciją, kurioje nurodomi būdingi tradicinio amato bruožai pagal etnografinius regionus;

5) tvirtina tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikavimo, tradicinių amatininkų pripažinimo tradicinių amatų meistrų tvarkos aprašą;

6) tvirtina tautinio paveldo produktų ženklus ir jų naudojimo tvarkos aprašą;

7) tvirtina Tautinio paveldo ekspertų komisijos (toliau – Ekspertų komisija) personalinę sudėtį, jos darbo tvarką ir turėdamas Vyriausybės įgaliojimą bei atsižvelgdamas į Ekspertų komisijos veiklos pobūdį, nustato konkretų Ekspertų komisijos narių atlygio dydį ir mokėjimo tvarką;

8) tvirtina Lietuvos Respublikoje įregistruoto juridinio asmens ar jo padalinio pripažinimo tradicinių amatų centru ir šio pripažinimo galiojimo panaikinimo tvarkos aprašą;

9) tvirtina sėkmingiausiai dirbančio tradicinio amatininko ir tradicinio amatų centro apdovanojimų tvarkos aprašą, skiria premijas sėkmingiausiai dirbantiems tradiciniams amatininkams ir tradicinių amatų centrams.

3. Agentūra:

1) žemės ūkio ministro nustatyta tvarka priima, tvarko ir saugo prašymus sertifikuoti tautinio paveldo produktus, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programas ir pripažinti tradicinių amatų meistrų, konsultuoja prašymus teikiančius asmenis;

2) žemės ūkio ministro nustatyta tvarka organizuoja Ekspertų komisijos darbą;

3) organizuoja tautinio paveldo produktų atitiktis tradicijai ir Lietuvos etninei kultūrai, tautinio paveldo produktų kūrėjų ir tradicinių amatų centrų veiklos patikrinimus, kuriuose dalyvauja Ekspertų komisijos nariai, ir administruoja šio įstatymo pažeidimus;

4) žemės ūkio ministro nustatyta tvarka organizuoja sėkmingiausiai dirbančio tradicinio amatininko ir tradicinių amatų centro apdovanojimus;

5) tvarko tautinio paveldo produktų kūrėjų, tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų duomenis, tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikatų ir tradicinių amatų meistrų pažymėjimų duomenis suveda į Licencijų informacinę sistemą (toliau – LIS) ir visuomenės informavimo tikslais viešina, kol panaikinamas jų galiojimas;

6) administruoja tautinio paveldo interneto svetainę, joje visuomenės informavimo tikslais skelbia informaciją apie tautinio paveldo produktų kūrėjus (vardą, pavardę, įmonės

pavadinimą, gyvenamąją vietą (pvz.: miestą, rajoną) ir informaciją ryšiams (pvz.: el. pašta, telefono Nr.), jų veiklą (pvz.: informaciją apie edukacinius užsiėmimus, parodas) ir kuriamus tautinio paveldo produktus, tradicinių amatų centrų veiklą;

7) populiarina tautinio paveldo produktus, tradicinių amatų centrų veiklą, tradicines muges, parodas ir kitus renginius.

4. Agentūros direktorius:

1) remdamasis Ekspertų komisijos siūlymais, žemės ūkio ministro nustatyta tvarka priima sprendimus dėl tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikavimo ar nesertifikavimo, tradicinių amatininkų pripažinimo ar nepripažinimo tradicinių amatų meistrų, tautinio paveldo produkto sertifikato ir (arba) tradicinių amatų neformaliojo mokymo programos sertifikato ir (arba) tradicinių amatų meistro pažymėjimo galiojimo panaikinimo ir tvirtina tautinio paveldo produktų, atestuočių tradicinių amatų meistrų ir tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sąrašus;

2) žemės ūkio ministro nustatyta tvarka priima sprendimus dėl Lietuvos Respublikoje įregistruoto juridinio asmens ar jo padalinio pripažinimo tradicinių amatų centru arba šio pripažinimo galiojimo panaikinimo;

3) tvirtina tautinio paveldo produktų atitikties tradicijai ir Lietuvos etninei kultūrai, tautinio paveldo produktų kūrėjų ir tradicinių amatų centrų veiklos patikrinimų bei nustatytų šio įstatymo pažeidimų administravimo tvarkos aprašą.

8 straipsnis. Savivaldybių veikla tautinio paveldo produktų valstybinės apsaugos srityje

Savivaldybės:

1) populiarina vietos tradicinius amatus;

2) skatina tradicinių amatų centrų veiklą;

3) sudaro galimybes tautinio paveldo produktų kūrėjams dalyvauti savivaldybių organizuojamuose renginiuose.

III SKYRIUS

EKSPERTŲ KOMISIJA

9 straipsnis. Ekspertų komisija

1. Ekspertų komisija sudaroma iš:

1) etninės kultūros, istorijos, etnologijos ir antropologijos, švietimo, maisto saugos ir kokybės sričių ekspertų, turinčių ne mažiau kaip 5 metų darbo patirties etninės kultūros, istorijos, etnologijos ir antropologijos, švietimo, maisto saugos ir kokybės srityse;

2) valstybės institucijų ir valstybės įstaigų, veikiančių etninės kultūros, tautinio paveldo, švietimo, maisto saugos ir kokybės srityse, atstovų.

2. Ekspertų komisijos narių, turinčių balso teisę, negali būti daugiau kaip 25.

3. Ekspertų komisijos sudėtis kas 3 metai atnaujinama ne mažiau kaip ketvirtadaliu. Tas pats asmuo Ekspertų komisijos nariu gali būti skiriamas ne daugiau kaip 2 kartus iš eilės (ši nuostata netaikoma valstybės institucijų atstovams).

4. Ekspertų komisijos narių darbas apmokamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymu.

10 straipsnis. Ekspertų komisijos funkcijos, teisės ir pareigos

1. Ekspertų komisija atlieka šias funkcijas:

1) teikia siūlymus žemės ūkio ministrui dėl:

a) tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikavimo ir tradicinių amatininkų pripažinimo tradicinių amatų meistrų reikalavimų, tradicinių amatų klasifikacijos, tautinio paveldo produktų atitikties Lietuvos etninei kultūrai vertinimo rodiklių ir tautinio paveldo produktų, būdingų Lietuvos etnografiniam regionui ar konkrečiai vietai, specifikacijos;

b) sėkmingiausiai dirbančio tradicinio amatininko ir tradicinių amatų centro apdovanojimų.

2) dalyvauja tautinio paveldo produktų atitikties tradicijai ir Lietuvos etninei kultūrai, tautinio paveldo produktų kūrėjų ir tradicinių amatų centrų veiklos patikrinimuose;

3) vadovaudamasi šio įstatymo 14–16 straipsnių nuostatomis ir žemės ūkio ministro tvirtinamu tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikavimo, tradicinių amatininkų pripažinimo tradicinių amatų meistrų aprašu, nagrinėja pateiktus prašymus sertifikuoti tautinio paveldo produktus, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programas, pripažinti tradicinių amatų meistrais ir teikia siūlymus Agentūrai dėl tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikavimo,

tradicinių amatininkų pripažinimo tradicinių amatų meistrų, tautinio paveldo produktų ir (arba) tradicinių amatų neformaliojo mokymo programos sertifikato ir (arba) tradicinių amatų meistro pažymėjimo galiojimo panaikinimo;

4) teikia siūlymus Agentūrai dėl tradicinių amatų centrų pripažinimo arba pripažinimo tradicinių amatų centru galiojimo panaikinimo.

2. Ekspertų komisija, atlikdama jai pavestas funkcijas, turi teisę į Ekspertų komisijos posėdžius kviesti patariamojo balso teise dalyvauti suinteresuotų institucijų, įstaigų, organizacijų, mokslo institucijų atstovus, nepriklausomus ekspertus, kitus suinteresuotus visuomenės atstovus.

3. Ekspertų komisijos nariai savo veikloje turi vadovautis teisingumo, sąžiningumo, skaidrumo, nešališkumo, konfidencialumo ir protingumo principais.

IV SKYRIUS

TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ KLASIFIKAVIMAS IR KATEGORIJOS

11 straipsnis. Tautinio paveldo produktų klasifikavimas

1. Tautinio paveldo produktai skirstomi į šias pagrindines grupes:

- 1) I grupė – tradiciniai gaminiai;
- 2) II grupė – tradicinių veislių augalai ir gyvūnai ar jų produktai, gamtos gėrybių produktai;
- 3) III grupė – tradicinės paslaugos, tradicinės mugės.

2. Tautinio paveldo produktai klasifikuojami pagal atskirus tradicinius amatus, tautinio paveldo produktų sritis, rūšis, porūšius, atsižvelgiant į tam tikrus produktų požymius žemės ūkio ministro nustatyta tvarka.

12 straipsnis. Tautinio paveldo produktų kategorijos

1. Tautinio paveldo produktai pagal darbo sąnaudas ir pagal tai, kiek jie atitinka autentiškus tradicinius gaminius, priskiriami prie A arba B kategorijos.

2. Prie A kategorijos priskiriami:

- 1) tradiciniai gaminiai, visiškai atitinkantys autentiškus tradicinius gaminius, ir kurių sukūrimo procese yra naudojamos tradicinės žaliavos, rankų darbas ir (arba) senosios (arba tiksliai atkurtos) gamybos technologijos;
- 2) visiškai atitinkantys tradicinių veislių ypatybes ir išvesti ar išauginti pagal tradicines auginimo technologijas tradicinių veislių augalai ir gyvūnai ar jų produktai, gamtos gėrybių

produktai, gauti ir (arba) pagaminti naudojant tradicinį rinkimo, paruošimo, saugojimo ir pateikimo būdą;

3) tradicinės paslaugos, kurių teikėjai iš kartos į kartą tęsia etninės kultūros gyvąją tradiciją, tradiciniu būdu teikia paslaugas, naudodami tradicines žaliavas, rankų darbą ir (arba) senąsias gamybos technologijas, ar atkuriantys autentiškus tradicinius gaminius;

4) tradicinės mugės.

3. Prie B kategorijos priskiriami:

1) tradiciniai gaminiai, artimi autentiškiems tradiciniams gaminiams, ir sukurti naudojant tradicines žaliavas ir naujas technologijas, kurios nepakeičia gamybos būdo, receptūros bei unikalių savybių;

2) tradicinės paslaugos, kurių teikėjai teikia paslaugas, naudodami tradicines žaliavas ir naujas gamybos technologijas arba kuria, gamina artimus autentiškiems tradicinius gaminius.

V SKYRIUS

TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ IR TRADICINIŲ AMATŲ NEFORMALIOJO MOKYMO PROGRAMŲ SERTIFIKAVIMAS, TRADICINIŲ AMATININKŲ PRIPAŽINIMAS TRADICINIŲ AMATŲ MEISTRU

13 straipsnis. Prašymų sertifikuoti tautinio paveldo produktus, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programas ir (arba) pripažinti tradicinių amatų meistrus teikimas

1. Prašymą sertifikuoti tautinio paveldo produktus gali teikti Lietuvos Respublikoje gyvenantis fizinis asmuo ir Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo ar jo padalinys.

2. Prašymą dėl pripažinimo tradicinių amatų meistrų gali teikti fizinis asmuo – tradicinis amatininkas, atitinkantis šio įstatymo 15 straipsnio nuostatas.

3. Prašymą sertifikuoti tradicinių amatų neformaliojo mokymo programą gali teikti fizinis asmuo – tradicinių amatų meistras, atitinkantis šio įstatymo 16 straipsnio 1 dalies nuostatas.

4. Juridiniam asmeniui ar jo padaliniui, teikiančiam prašymą sertifikuoti tautinio paveldo produktą (išskyrus tradicinę mugę, tradicinės veislės augalą ar gyvūną), taikomi šie reikalavimai:

1) juridinio asmens ar jo padalinio dalyvis arba darbuotojas yra tradicinis amatininkas ir turi atitinkamą tautinio paveldo produkto sertifikatą, o juridinis asmuo ar jo padalinys užtikrina tradicijos tęstinumą, tautinio paveldo produktų gamybos procesą, atskirtą nuo kitų produktų masinės gamybos, ir atskirą tautinio paveldo produktų gamybos ir realizavimo apskaitą;

2) juridinio asmens ar jo padalinio – maitinimo paslaugas teikiančio subjekto (kavinės, restorano, baro ir kt.), kuris teikia prašymą sertifikuoti tautinio paveldo produktus, pavadinimas yra lietuviškas arba būdingas Lietuvoje gyvenančių kitų tautų etninei kultūrai, o sertifikuojami tradiciniai gaminiai patiekiami tradiciniuose arba artimuose tradiciniams induose.

5. Prašymai sertifikuoti tautinio paveldo produktus, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programas ir (arba) pripažinti tradicinių amatų meistrų teikiami Agentūrai žemės ūkio ministro nustatyta tvarka.

6. Asmuo, kuriam buvo panaikintas tautinio paveldo produkto sertifikato galiojimas ir (arba) tradicinių amatų neformaliojo mokymo programos sertifikato galiojimas ir (arba) tradicinių amatų meistro pažymėjimo galiojimas pagal šio įstatymo 24 straipsnio 2 dalį, vėl gali teikti prašymą sertifikuoti tą patį tautinio paveldo produktą ir (arba) tą pačią tradicinių amatų neformaliojo mokymo programą, ir (arba) gauti to paties amato tradicinių amatų meistro pažymėjimą ne anksčiau kaip praėjus vieneriems metams nuo tokio sprendimo priėmimo dienos.

14 straipsnis. Tautinio paveldo produktų sertifikavimas ir ženklėjimas

1. Tautinio paveldo produktu gali būti sertifikuojami prie I grupės priskirti tradiciniai gaminiai, prie II grupės priskirti tradicinių veislių augalai, gyvūnai ar jų produktai, gamtos gėrybių produktai, taip pat prie III grupės priskirtos tradicinės paslaugos, tradicinės mugės, atitinkančios šio straipsnio 2–7 dalyse nustatytus reikalavimus ir žemės ūkio ministro tvirtinamą tautinio paveldo produktų, būdingų Lietuvos etnografiniam regionui ar konkrečiai vietai, specifikaciją.

2. Tautinio paveldo produktu sertifikuojami tradiciniai gaminiai, jeigu jie atitinka:

1) šiuos istoriškumo kriterijus:

a) tradiciniai gaminiai gaminami ir (arba) tradicinis amatas perduodamas iš kartos į kartą;

b) tradiciniai gaminiai buvo gaminami ir (arba) tradiciniu amatu verčiamasi iki 1925 m.

2) vieną iš šių kilmės (paplitimo) reikalavimų:

a) tradiciniai gaminiai gaminami ir (arba) tradiciniu amatu verčiamasi visoje Lietuvoje ar Lietuvos etnografiniame regione (-uose);

b) tradiciniai gaminiai gaminami ir (arba) tradiciniu amatu verčiamasi konkrečioje vietovėje, ir yra tai patvirtinanti istorinė archyvinė medžiaga.

3) vieną iš šių gamybos ar organizavimo būdo reikalavimų:

a) tradiciniai gaminiai pagaminti naudojant rankų darbą ir (arba) senąsias gamybos technologijas ir tradicines žaliavas;

b) tradiciniai gaminiai pagaminti naudojant naujas gamybos technologijas, kurios nepakeičia gaminio gamybos būdo, receptūros, unikalių savybių ir sudėties, ir tradicines žaliavas.

3. Tautinio paveldo produktu sertifikuojami tradicinių veislių augalai. Tradicinėmis augalų veislėmis pripažįstamos veislės, pradėtos auginti iki 1925 m. ir augintos ne mažiau kaip 50 metų.

4. Tautinio paveldo produktu sertifikuojami tradicinių veislių gyvūnai. Tradicinėmis gyvūnų veislėmis pripažįstamos veislės, kurios yra saugotinos pagal žemės ūkio ministro tvirtinamą Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programą ir kurių visų organizmo paveldėtų faktorių visuma susiformavo dėl selekcijos, aplinkos, laiko sąveikos ir išlaikė veislės susiformavimo pradžioje turėtą genotipą.

5. Tautinio paveldo produktu sertifikuojami tradicinių veislių augalų, gyvūnų produktai ir gamtos gėrybių produktai, jeigu jie atitinka šiuos reikalavimus:

- 1) gauti ir (arba) pagaminti pagal šio straipsnio 2 dalies 3 punkto reikalavimus;
- 2) gauti ir (arba) pagaminti naudojant tradicinį rinkimo, ruošimo, saugojimo ir pateikimo būdą.

6. Tautinio paveldo produktu sertifikuojamos tradicinės paslaugos, jeigu jos atitinka šiuos istoriškumo reikalavimus:

- 1) tradicinė paslauga teikiama iš kartos į kartą;
- 2) tradicinė paslauga buvo teikiama iki 1925 m. ;
- 3) tradicinė paslauga yra žinoma kaip etninės kultūros gyvoji tradicija.

7. Tautinio paveldo produktu sertifikuojamos tradicinės mugės, jeigu jos atitinka šiuos reikalavimus:

1) tradicinė mugė vyko iki 1940 m., ir tai patvirtinama renginio dokumentine medžiaga ar atitiktą tradicijai patvirtinančiais archyviniais įrašais;

2) daugiau kaip pusė tradicinėje mugėje parduodamų gaminių ir teikiamų paslaugų yra tautinio paveldo produktai;

3) tradicinės mugės pagrindinis tikslas – tautinio paveldo produktų realizavimas ir tradicinių amatų demonstravimas.

8. Tradicinio amatininko sertifikuojamam produktui gali būti suteikiama A arba B kategorija, vadovaujantis šio įstatymo 12 straipsnio nuostatomis.

9. Juridinio asmens ar jo padalinio sertifikuojamam tautinio paveldo produktui, išskyrus tradicinę mugę, tradicinės veislės augalą ar gyvūną, suteikiama B kategorija, nepriklausomai nuo to, kokios kategorijos tautinio paveldo produkto sertifikatą turi tradicinis amatininkas – juridinio asmens ar jo padalinio dalyvis, vadovas arba darbuotojas.

10. Juridiniam asmeniui ar jo padaliniui, sertifikuojantiems tradicinę mugę, tradicinės veislės augalą ar gyvūną, šio straipsnio 9 dalies nuostata netaikoma ir tradicinei mugei, tradicinės veislės augalui, gyvūnui suteikiama tautinio paveldo produktų A kategorija.

11. Tautinio paveldo produktai privalo būti ženklinami žemės ūkio ministro nustatyta tvarka.

15 straipsnis. Pripažinimas tradicinių amatų meistrų

1. Tradicinių amatų meistrų gali būti pripažintas tradicinis amatininkas, turintis to paties amato tautinio paveldo produkto sertifikatą ir atitinkantis bent vieną iš šių reikalavimų:

1) turi kvalifikaciją, susijusią su tradicinio amato veikla, kuria numato verstis, ir šią kvalifikaciją patvirtinantį dokumentą bei verčiasi tradiciniu amatu ne trumpiau kaip 3 metus nuo oficialios mokslo institucijos kvalifikacijos patvirtinimo dokumento išdavimo dienos;

2) verčiasi tradiciniu amatu ne mažiau kaip 10 metų nuo pirmojo viešo savo tradicinių gaminių, tradicinės veislės augalų, gyvūnų ar jų produktų, gamtos gėrybių produktų ar tradicinės paslaugos pristatymo ir pateikia tai patvirtinančią medžiagą;

3) verčiasi tradiciniu amatu ne mažiau kaip 5 metus nuo Lietuvos Respublikos meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų statuso įstatymo pagrindu suteikto meno kūrėjo statuso įgijimo.

2. Tradicinių amatų meistrui suteikiama A arba B kategorija, atitinkanti jo sertifikuoto tautinio paveldo produkto kategoriją.

16 straipsnis. Tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikavimas

1. Prašymą sertifikuoti tradicinių amatų neformaliojo mokymo programą gali teikti tradicinių amatų meistras, kuris turi pedagogo kvalifikaciją arba yra išklauses švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka pedagoginių ir psichologinių žinių kursą ir turi ne mažesnę kaip 3 metų tradicinio amato mokymo patirtį.

2. Tradicinių amatų neformaliojo mokymo programomis pripažįstamos programos, skirtos mokyti tradicinio amato, kuriuo užsiima tradicinių amatų meistras, ir parengtos pagal žemės ūkio ministro patvirtintą tradicinio amato neformaliojo mokymo programos formą.

3. Sertifikuotai tradicinių amatų neformaliojo mokymo programai suteikiama kategorija, atitinkanti tradicinių amatų meistro sertifikuoto tautinio paveldo produkto kategoriją.

4. Mokymus pagal sertifikuotą tradicinių amatų neformaliojo mokymo programą gali vykdyti tik tradicinių amatų meistras, kuris turi tradicinių amatų neformaliojo mokymo programos sertifikatą.

17 straipsnis. Tautinio paveldo produkto, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programos sertifikato, tradicinių amatų meistro pažymėjimo išdavimas

1. Tautinio paveldo produkto sertifikatas, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programos sertifikatas, tradicinių amatų meistro pažymėjimas išduodamas ne vėliau kaip per 60 darbo dienų nuo visų tinkamai įformintų dokumentų, kurių reikia sprendimui priimti, gavimo Agentūroje dienos.

2. Tautinio paveldo produkto sertifikatas, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programos sertifikatas, tradicinių amatų meistro pažymėjimas išduodamas per LIS.

3. LIS skelbiama:

1) tautinio paveldo produkto (-ų) sertifikate: sertifikato numeris, tautinio paveldo produkto (-ų) kategorija, pavadinimas (-ai), grupė ir kodas pagal tradicinių amatų klasifikaciją, tautinio paveldo produkto (-ų) kūrėjo vardas ir pavardė ar įmonės pavadinimas;

2) tradicinių amatų neformaliojo mokymo programos (-ų) sertifikate: sertifikato numeris, tautinio paveldo produkto kategorija, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programos (-ų) pavadinimas (-ai), tradicinių amatų meistro vardas ir pavardė;

3) tradicinio amatų meistro pažymėjime: pažymėjimo numeris, tautinio paveldo produkto kategorija, tradicinio amato pavadinimas, tradicinių amatų meistro vardas ir pavardė.

18 straipsnis. Tautinio paveldo produktų, ir tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų nesertifikavimo ir tradicinių amatininkų nepripažinimo tradicinių amatų meistrų atvejais

Ekspertų komisija teikia siūlymą Agentūros direktoriui:

1) nesertifikuoti tautinio paveldo produktų, jeigu sertifikavimui pateikti gaminių ir (arba) augalų, gyvūnų ar jų produktų, gamtos gėrybių produktų, paslaugų, mugių aprašymai neatitinka šio įstatymo 14 straipsnio 1–7 dalių nuostatų;

2) nepripažinti tradicinių amatų meistrų, jeigu tradicinis amatininkas neatitinka šio įstatymo 15 straipsnio 1 dalies nuostatų;

3) nesertifikuoti tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų, jeigu jos aprašymas neatitinka šio įstatymo 16 straipsnio 1 dalies nuostatų.

19 straipsnis. Tautinio paveldo produkto sertifikato, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programos sertifikato ir tradicinių amatų meistro pažymėjimo galiojimo panaikinimas

Tautinio paveldo produkto sertifikato ir (arba) tradicinių amatų neformaliojo mokymo programos sertifikato ir (arba) tradicinių amatų meistro pažymėjimo galiojimas panaikinamas žemės ūkio ministro nustatyta tvarka šiais atvejais:

- 1) tradiciniam amatininkui mirus;
- 2) likvidavus Lietuvos Respublikoje įsteigtą juridinį asmenį arba jo padalinį – tautinio paveldo produkto kūrėją;
- 3) pasikeitus arba nutraukus darbo ar civilinių paslaugų sutartį juridinio asmens ar jo padalinio dalyviui arba darbuotojui – tradiciniam amatininkui, turinčiam tautinio paveldo produkto sertifikatą, kurio pagrindu buvo sertifikuotas juridinio asmens ar jo padalinio tautinio paveldo produktas;
- 4) tautinio paveldo produkto kūrėjo prašymu;
- 5) šio įstatymo 24 straipsnio 2 dalyje nurodytu atveju.

20 straipsnis. Sprendimų dėl tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikavimo ar nesertifikavimo, tradicinių amatininkų pripažinimo ar nepripažinimo tradicinių amatų meistrų, tautinio paveldo produkto sertifikato, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programos sertifikato ir tradicinių amatų meistro pažymėjimo galiojimo panaikinimo priėmimas

1. Agentūra, remdamasi Ekspertų komisijos siūlymu, priima sprendimą dėl:

1) tautinio paveldo produktų ir (arba) tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikavimo ar nesertifikavimo, tradicinių amatininkų pripažinimo ar nepripažinimo tradicinių amatų meistrų;

2) tautinio paveldo produkto sertifikato ir (arba) tradicinių amatų neformaliojo mokymo programos sertifikato ir (arba) tradicinių amatų meistro pažymėjimo galiojimo panaikinimo.

2. Agentūros sprendimas informamas Agentūros direktoriaus įsakymu.

VI SKYRIUS

TRADICINIŲ AMATŲ CENTRAI

21 straipsnis. Tradicinių amatų centrų veikla

1. Tradicinių amatų centro paskirtis – atstovauti Lietuvos etnografinio (-ių) regiono (-ų), kuriame (-iuose) jis įsteigtas, tautinio paveldo produktų kūrėjų interesams, puoselėti etnografinio (-ių) regiono (-ų) tradicinius amatus, teikti tradiciniams amatininkams tautinio paveldo produktų populiarinimo paslaugas.

2. Tradicinių amatų centras turi aiškiai apibrėžtą veiklos teritoriją pagal administracinius vienetus, nustatytus Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatyme, kuri nepersidengia su kitų tradicinių amatų centrų veiklos teritorija.

3. Tradicinių amatų centras nustato savo veiklos teritorijos, apibrėžtos pagal šio straipsnio 2 dalį, etnografinį (-ius) regioną (-us) pagal Etninės kultūros globos tarybos patvirtintą Lietuvos etnografinių regionų žemėlapi, ir tai nurodo veiklos dokumentuose.

4. Tradicinių amatų centrų pareigos:

1) puoselėti ir populiarinti etnografiniam regionui būdingus tradicinius amatus, užtikrinti tautinio paveldo produktų gamybos technologijų perimamumą;

2) vykdyti tradicinių amatų mokymus ir edukacinius užsiėmimus, organizuoti paskaitas, konferencijas, rengti ekspozicijas, parodas;

3) konsultuoti tautinio paveldo produktų kūrėjus;

4) kaupti ir skelbti informaciją apie savo veiklos teritorijoje dirbančius tautinio paveldo produktų kūrėjus (vardą, pavardę, įmonės pavadinimą ir kontaktinę informaciją ir tautinio paveldo produktus);

5) sudaryti sąlygas tradiciniams amatininkams kurti, gaminti, realizuoti, populiarinti tautinio paveldo produktus ir demonstruoti tradicinius amatus;

6) rūpintis tradicinių amatininkų kvalifikacijos kėlimu.

22 straipsnis. Pripažinimas tradicinių amatų centru ir šio pripažinimo galiojimo panaikinimas

1. Juridinį asmenį ar jo padalinį tradicinių amatų centru pripažįsta Agentūra žemės ūkio ministro nustatyta tvarka.

2. Juridinis asmuo ar jo padalinys pripažįstamas tradicinių amatų centru, jeigu jis veikia aiškiai apibrėžtoje veiklos teritorijoje, kaip tai numatyta šio įstatymo 21 straipsnio 2 ir 3 dalyse, ir:

1) vykdo visas šio įstatymo 21 straipsnio 4 dalyje nurodytas pareigas;

2) vienija ne mažiau kaip 5 tautinio paveldo produktų kūrėjus, turinčius A kategorijos tautinio paveldo produkto sertifikatus.

3. Pripažinimo tradicinių amatų centru galiojimo panaikinamas:

- 1) gavus tradicinio amatų centro prašymą;
- 2) gavus informaciją, kad juridinis asmuo ar jo padalinys – tradicinių amatų centras – likviduojamas arba jo veikla sustabdoma;

3) šio įstatymo 24 straipsnio 4 dalyje nurodytu atveju.

4. Juridinis asmuo arba jo padalinys, kuriam panaikintas tradicinių amatų centro pripažinimo galiojimas, pakartotinai gali kreiptis dėl pripažinimo tradicinių amatų centru ne anksčiau kaip praėjus vieneriems metams nuo sprendimo panaikinti tradicinių amatų centro pripažinimo galiojimą priėmimo dienos.

VII SKYRIUS

PARAMA TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ KŪRĖJAMS

23 straipsnis. Parama tautinio paveldo produktų kūrėjams

1. Tautinio paveldo produktų kūrėjams gali būti taikomos šios paramos formos:
 - 1) žemės ūkio ministro tvirtinamuose teisės aktuose nustatyta finansinė parama;
 - 2) Vyriausybės ar savivaldybių tarybų nustatyta finansinė arba nefinansinė parama.
2. Europos Sąjungos investicinių fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamos priemonės, pirmenybę teikiant A kategorijos tautinio paveldo produktų kūrėjams.

VIII SKYRIUS

ATSAKOMYBĖ UŽ ĮSTATYMO PAŽEIDIMUS

24 straipsnis. Atsakomybė už šio įstatymo pažeidimus ir pasekmės

1. Neteisingos informacijos apie prekę pateikimas ženklinant tautinio paveldo produktus fiziniams asmenims, juridinių asmenų darbuotojams, juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims užtraukia atsakomybę Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse nustatyta tvarka.
2. Fiziniams ir juridiniams asmenims, ženklinantiems tautinio paveldo produkto ženklų gaminius, augalus, gyvūnus ar jų produktus, gamtos gėrybių produktus, paslaugas, muges, kurie neatitinka šio įstatymo 14 straipsnio 2–7 ir 11 dalyse nustatytų reikalavimų ir per nustatytą 3

mėnesių terminą nepašalinusiems nustatyto šio įstatymo pažeidimo, panaikinamas tautinio paveldo produkto sertifikato galiojimas.

3. Fiziniais asmenims, kuriems panaikinamas tautinio paveldo produkto sertifikato galiojimas pagal šio straipsnio 2 dalies nuostatas, naikinamas ir to paties amato tradicinių amatų meistro pažymėjimo ir (arba) tradicinių amatų neformaliojo mokymo programos sertifikato galiojimas.

4. Tradicinių amatų centrams, nesilaikantiems šio įstatymo 21 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytų reikalavimų ir (arba) nevykdantiems bent vienos iš šio įstatymo 21 straipsnio 4 dalyje nurodytų pareigų, ir per nustatytą 6 mėnesių terminą nepašalinus nustatyto šio įstatymo pažeidimo panaikinamas tradicinių amatų centro pripažinimo galiojimas.

25 straipsnis. Sprendimų apskundimo tvarka

Agentūros ir Ministerijos sprendimai gali būti skundžiami Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo, Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo arba Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.“

2 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas, įgyvendinimas ir taikymas

1. Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2026 m. sausio 1 d.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir žemės ūkio ministras iki 2025 m. rugsėjo 30 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

3. Tradicinių amatų centrai, įsteigti iki šio įstatymo įsigaliojimo datos, per 6 mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo datos privalo pakeisti savo veiklos dokumentus, juose nurodant veiklos teritoriją ir atstovaujamą (-us) etnografinį (-ius) regioną (-us), ir raštu informuoti Žemės ūkio agentūrą prie Žemės ūkio ministerijos apie savo veiklos teritoriją ir atstovaujamą (-us) etnografinį (-ius) regioną (-us), kurio (-ių) tradicijas puoselėja.

4. Iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos pradėtos sprendimų dėl tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikavimo, tradicinių amatų meistro pažymėjimo išdavimo, sprendimų dėl tautinio paveldo produktų sertifikatų ir (arba) tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikatų, ir (arba) tradicinių amatų meistro pažymėjimų galiojimo sustabdymo ar galiojimo sustabdymo panaikinimo procedūros baigiamos atlikti pagal iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos galiojusį teisinį reguliavimą.

5. Iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos išduotų tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų sertifikatų, tradicinių amatų meistrų pažymėjimų

informaciją Žemės ūkio agentūra prie Žemės ūkio ministerijos suveda į Licencijų informacinę sistemą ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos.

3 straipsnis. Įstatyme nustatyto galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex-post* vertinimas

1. Žemės ūkio ministerija atlieka šiame įstatyme nustatyto galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex-post* vertinimą (toliau šiame straipsnyje – *ex-post* vertinimas).

2. Atliekant *ex-post* vertinimą turi būti įvertinta, kaip galiojantis teisinis reguliavimas paveikė tautinio paveldo produktų sertifikavimo procesą, tradicinių amatininkų veiklą ir tradicinių amatų centrų plėtrą.

3. *Ex-post* vertinimo laikotarpis – treji metai nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos.

4. *Ex-post* vertinimas turi būti atliktas iki 2029 m. lapkričio 1 dienos.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS